

productiusve non tenditur, quam Deus dispositor temporum novit universitatis moderamini consonare?

XIV. Id etiam quod aiunt, omne quod in tempore coepit esse, immortale esse non posse: quia omnia orta occidunt, et aucta senescunt, ut eo modo credi cogant, animum humanum ideo esse immortalem, quod ante omnia tempora sit creatus, non movet fidem nostram. Ut enim alia taceam, coepit esse in tempore immortalitas carnis Christi, quæ tamen jam non moritur, et mors ei ultra non dominabitur¹.

XV. Illud vero quod in libro adversus Ruffinum posuisti, quosdam huic sententiæ calumniari, quod Deum dare animas adulterinis conceptibus videatur indignum, unde conantur astruere meritis gestæ ante carnem vitæ, animas quasi ad ergastula hujusmodi juste posse perducì, non me movet multa cogitantem, quibus hæc possit calumnia refutari. Et quod ipse respondisti, non esse vitium sementis in tritico quod furto dicitur esse sublatum, sed in eo qui frumenta furatus est; nec idcirco terram non debuisse gremio suo semina confovere, quia sator immunda ea projecit manu; elegantissima similitudo est. Quam et antequam legerem nullas mihi obiectio ista de adulterinis foetibus in hac quæstione faciebat angustias, generaliter intuenti multa bona Deum facere, etiam de nostris malis nostrisque peccatis. Animalis autem cujuscumque creatio, si habeat pium prudentemque consideratorem, ineffabilem laudem Creatori excitat; quanto magis creatio non cujuslibet animalis, sed hominis? Si autem causa creandi quæritur, nulla citius et melius respondetur, nisi quia omnis creatura Dei bona est. Et quid dignius quam ut bona faciat bonus Deus, quæ nemo potest facere nisi Deus?

¹ Rom. vi, 9.

vii. Et hoc verum est, quod non solum gubernando quæ

XVI. Hæc et alia quæ possum, sicut possum, dico adversus eos qui hanc opinionem, qua creduntur animæ sicut illa una singulis fieri, labefactare conantur. Sed cum ad poenas ventum est parvulorum, magnis, mihi crede, coarctor angustiis, nec quid respondeam prorsus invenio: non solum eas poenas dico, quas habet post hanc vitam illa damnatio, quo necesse est trahantur, si de corpore exierint sine Christianæ gratiæ sacramento, sed eas ipsas, quæ in hac vita dolentibus nobis versantur ante oculos; quas enumerare si velim, prius tempus quam exempla deficient. Languescunt ægritudinibus, torquentur doloribus, fame et siti cruciantur, debilitantur membris, privantur sensibus, vexantur ab immundis spiritibus. Demonstrandum est utique, quomodo ista sine ulla sua mala causa juste patiantur. Non enim dici fas est, aut ista ignorante Deo fieri, aut eum non posse resistere facientibus, aut injuste ista vel facere vel permittere. Numquidnam sicut animalia irrationabilia recte dicimus in usus dari naturis excellentioribus, etsi vitiosis, sicut apertissime in Evangelio videmus porcos ad usum desideratum concessos esse dæmonibus¹; hoc et de homine recte possumus dicere? Animal est enim; sed rationale, etsi mortale. Anima est rationalis in illis membris, quæ tantis afflictionibus poenas luit, Deus bonus est, Deus justus est, Deus omnipotens est; hoc dubitare omnino dementis est. Tantorum ergo malorum, quæ fiunt in parvulis, causa justa dicatur. Nempe cum majores ista patiuntur, solemus dicere aut sicut in Job merita examinari, aut sicut in Herode peccata puniri. Et de quibusdam exemplis, quæ Deus manifesta esse voluit, alia quæ obscura sunt homini conjectare conceditur, sed hoc in majoribus. De parvulis autem quid respondeam-

¹ Matth. viii, 22.

mus edissere, si pœnis tantis nulla in eis sunt punienda peccata. Nam utique nulla est in illis ætatibus examinanda justitia.

XVII. De ingeniorum vero diversitate, imo absurditate, quid dicam; quæ quidem in parvulis latet, sed ab ipsis exordiis naturalibus ducta, apparet in grandibus, quorum nonnulli tam tardi et obliviosi sunt, ut ne prima quidem discere litterarum elementa potuerint: quidam vero tantæ sunt fatuitatis, ut non multum a pecoribus differant; quos moriones vulgo vocant. Respondetur fortasse, corpora hoc faciunt. Sed numquid secundum hanc sententiam, quam defendi volumus, anima sibi corpus elegit, et in eligendo cum falleretur, erravit? aut cum in corpus cogere intrare necessitate nascendi, alia corpora præoccupantibus animarum turbis, ipsa aliud non invenit, et sicut in spectaculo aliquo locum, ita carnem non quam voluit, sed quam valuit, occupavit? Numquid hæc et talia vel dicere possumus, vel sentire debemus? Doce igitur quid sentire, quid dicere debeamus, ut constet nobis ratio novarum animarum singillatimque factarum singulis corporibus.

XVIII. Ego quidem non de ingeniis, sed saltem de pœnis parvulorum, quas in hac vita patiuntur, dixi aliquid in libris illis *de Libero arbitrio*. Quod quale sit, et cur mihi in ista, quam habemus in manibus quæstione, non sufficiat, intimabo, et eum ipsum de tertio libro locum excerptum his litteris inseram, nam ita se habet¹: [De cruciatibus autem corporis quibus affliguntur parvuli, quorum per ætatem nulla peccata sunt, si animæ quibus animantur, non priusquam ipsi homines esse coeperunt, major querela et quasi misericors deponi solet, cum dicitur, Quid mali fecerunt, ut ista pateren-

¹ Lib. 3, c. 23, n. 67.

tur? Quasi possit esse meritum innocentiae, antequam quisque nocere aliquid possit. Cum autem boni aliquid operatur Deus in emendatione majorum, cum parvulorum suorum, qui eis chari sunt, doloribus ac mortibus flagellantur, cur ista non fiant, quando cum transierint, pro non factis erunt, in quibus facta sunt: propter quos autem facta sunt, aut meliores erunt si temporalibus incommodis emendati, rectius elegerint vivere; aut excusationem in futuri iudicii supplicio non habebunt, si vitæ hujus angoribus, ad æternam vitam desiderium convertere noluerunt? Quis autem novit quid parvulis, de quorum cruciatibus duritia majorum contunditur, aut exercetur fides, aut misericordia probatur: quis ergo novit quid ipsis parvulis in secreto iudiciorum suorum bonæ compensationis reservet Deus? Quoniam quamquam nihil recte fecerint, tamen nec peccantes aliquid ista perpessi sunt. Non enim frustra etiam infantes illos, qui cum Dominus noster Jesus Christus necandus ab Herode quæreretur, occisi sunt, in honorem Martyrum receptos commendat Ecclesia.]

XIX. Hæc tunc dixi, cum hanc ipsam de qua nunc agitur vellem communire sententiam. Sicut enim paulo ante commemoravi, quæcumque illarum de animæ incarnatione quatuor opinionum vera esset, inculpatam substantiam Creatoris, et a nostrorum peccatorum societate remotissimam nitebar ostendere. Et ideo quæcumque illarum veritate posset convinci et repudiari, ad curam intentionis meæ, quam tunc habebam, non pertinebat: quandoquidem cunctis diligentiore disputatione discussis, quæcumque illarum recte vinceret cæteras, me securissimo fieret, quando etiam secundum omnes id, quod agebam, invictum persistere demonstrabam. Nunc vero unam, volo si possum, ratione recta eligere ex

omnibus : et propterea hujus ipsius, de qua nunc agimus defensionem, in his, quæ commemoravi de illo libro, verbis meis attentius intuens, validam firmamque non video.

XX. Nam velut firmamentum ejus illud est, quod ibi dixi, [Quis autem novit quid parvulis, de quorum cruciatibus duritia majorum contunditur, aut exercetur fides, aut misericordia probatur : quis ergo novit quid ipsis parvulis in secreto judiciorum suorum bonæ compensationis reservet Deus ?] sed hoc non immerito dici video de his, qui vel pro Christi nomine ac vera religione tale aliquid etiam nescientes patiuntur, vel sacramento Christi jam imbuti sunt, quia sine societate unius mediatoris liberari a damnatione non possunt, ut possit eis, etiam pro illis malis, quæ hic in diversis afflictionibus pertulerunt, compensatio ista præstari. Nunc autem cum ista quæstio non possit absolvi, nisi etiam de his parvulis respondeatur, qui post gravissimos cruciatibus sine sacramento Christianæ societatis expirant, quæ circa eos compensatio cogitanda est, quibus insuper et damnatio præparata est ? Nam et de baptismo parvulorum in eodem libro, non quidem sufficienter, sed quantum illi operi satis esse videbatur, utcumque respondi, quod etiam nescientibus, et fidem suam nondum habentibus prodest : non tamen de damnatione eorum parvulorum, qui sine illo ex hac vita emigrant, tunc aliquid dicendum putavi, quia non quod nunc agitur, agebatur.

XXI. Sed ut omittamus et contemnamus ea, quæ brevi tempore patiuntur, nec transacta revocantur, numquid similiter contemnere possumus : « Quod per unum hominem mors, et per unum hominem resurrectio mortuorum ? Sicut enim in Adam omnes moriuntur, sic et in Christo omnes vivificabuntur¹. » Per hanc enim apos-

¹ 1 Cor. xv, 21, 22.

tolicam, divinam claramque sententiam, satis evidenter elucet, neminem ire in mortem nisi per Adam ; neminem ire in vitam æternam, nisi per Christum. Hoc est quippe « Omnes et omnes, » quia sicut omnes homines per primam, hoc est, per carnalem generationem pertinent ad Adam : sic omnes homines ad secundam, id est, spiritalem generationem veniunt, quicumque ad Christum perveniunt. Ideo ergo dictum est, et hic, « Omnes, et ibi, Omnes : » quia sicut omnes qui moriuntur, non nisi in Adam moriuntur : ita omnes qui vivificabuntur, non nisi in Christo vivificabuntur. Ac per hoc, quisquis nobis dixerit, quemquam in resurrectione mortuorum vivificari posse, nisi in Christo, tanquam pestis² communis fide detestandus est. Item quisquis dixerit, quod in Christo vivificabuntur etiam parvuli, qui sine sacramenti ejus participatione de via exeunt, hic profecto et contra apostolicam prædicationem venit, et totam condemnat Ecclesiam, ubi propterea cum baptizandis parvulis festinatur et curritur, quia sine dubio creditur aliter eos in Christo vivificari omnino non posse. Qui autem non vivificatur in Christo, restat ut in ea condemnatione maneat, de qua dicit Apostolus : « Per unius delictum in omnes homines ad condemnationem¹. » Cui delicto obnoxios parvulos nasci, et omnis credit Ecclesia, et ipse jam contra Jovinianum disputans, et exponens Jonam prophetam, sicut paulo ante commemoravi, fide veracissima definisti : credo et in aliis locis Opusculorum tuorum, quæ vel non legi, vel in præsentia non recordor. Hujus igitur damnationis in parvulis causam requiro ; quia neque animaram, si novæ fiunt singulis singulæ, video esse ullum in illa ætate peccatum, nec a Deo damnari aliquam credo quam videt nullum habere peccatum.

¹ Thuanus MS. *hostis*. — ² Rom. v, 12.

XXII. An forte dicendum est, in parvulo carnem so-
lam causam esse peccati; novam vero illi animam fieri,
qua secundum Dei præcepta vivente, in adjutorio gra-
tiæ Christi, et ipsi carni edomitæ ac subjugatæ possit in-
corruptionis meritum comparari. Sed quia in parvulo
anima nondum id agere potest, nisi Christi acceperit sa-
cramentum, per hanc gratiam carni ejus acquiritur, quod
illius moribus nondum potuit. Si autem sine illo sacra-
mento anima parvuli exierit, ipsa quidem in æterna vita
erit, unde eam nullum peccatum potuit separare, caro
vero ejus non resurget in Christo, non percepto ante mor-
tem illius sacramento?

XXIII. Hanc opinionem nunquam audivi, nunquam
legi. Sed plane audivi et credidi, propter quod et locutus
sum: « Quia venit hora, quando omnes qui in monu-
» mentis sunt, audient vocem ejus: et procedent qui bene
» fecerunt, in resurrectionem vitæ¹. » Ipsa est de qua di-
citur: « Et per unum hominem resurrectio mortuorum. »
Ipsa est qua « In Christo omnes vivificabuntur. Qui au-
» tem male egerunt, in resurrectionem judicii². » Quid
hic ergo de illis infantibus intelligendum est, qui prius-
quam possent agere vel bene vel male, sine baptismo
corpore exuti sunt? nihil hic de talibus dictum est. Sed
si caro eorum ideo non resurget, quia nec boni aliquid
fecerunt, nec mali; nec illorum resurrectura est, qui
percepta baptismi gratia, in illa ætate defuncti sunt, in
qua nihil bene vel male agere potuerunt. Si autem illi
inter sanctos resurgent, id est, inter eos qui bene egerunt;
inter quos et illi resurrecturi sunt, nisi inter eos qui male
egerunt, ne aliquas humanas animas credamus corpora
sua non recepturas, sive in resurrectionem vitæ, sive in
resurrectionem judicii? Quæ sententia priusquam refel-

¹ Joan. v, 28. — ² 1 Cor. xv, 21.

latur, ipsa novitate jam displicet. Deinde quis ferat, si cre-
dant se illi, qui ad baptismum cum suis parvulis currunt,
propter carnes eorum, non propter animas currere? Bea-
tus quidem Cyprianus non aliquod decretum condens no-
vum⁴, sed Ecclesiæ fidem firmissimam servans ad corri-
gendum eos, qui putabant ante octavum diem nativitatis
non esse parvulum baptizandum, non carnem, sed ani-
mam dixit « Non esse perdendam, » et mox natum, rite
baptizari posse, cum suis quibusdam coepiscopis censuit.

XXIV. Sed contra Cypriani aliquam opinionem, ubi
quod videndum fuit, fortasse non vidit, sentiat quisque
quod libet; tantum contra apostolicam manifestissimam
fidem nemo sentiat, quæ ex unius delicto omnes in con-
demnationem duci prædicat: ex qua condemnatione non
liberat, nisi gratia Dei per Jesum Christum Dominum
nostrum, in quo uno omnes vivificantur, quicumque vi-
vificantur². Contra Ecclesiæ fundatissimum morem nemo
sentiat, ubi ad baptismum, si propter sola parvulorum
corpora curreretur, baptizandi offerrentur et mortui.

XXV. Quæ cum ita sint, quærenda causa est, atque
reddenda, quare damnentur animæ; quæ novæ creantur
singulis quibusque nascentibus, si præter Christi Sacra-
mentum parvuli moriantur. Damnari enim eas, si sic de
corpore exierint, et sancta Scriptura, et sancta est testis
Ecclesia. Unde illa de animarum novarum creatione sen-
tentia, sic hanc fidem fundatissimam non oppugnat, sit
et mea: si oppugnat, non sit et tua.

XXVI. Nolo mihi dicatur pro hac sententia debere ac-
cipi quod scriptum est: « Qui finxit spiritum hominis in
» ipso³, et, Qui finxit singillatim corda eorum⁴. » Aliquid
fortissimum atque invictissimum requirendum est, quod

¹ Epistola 59. ad Fidum. — ² Rom. v, 19. — ³ Zach. xii, 1. — ⁴ Psal.
xxxii, 15.

nōs non cogat Deum credere ullarum animarum sine culpa aliqua damnatorem. Nam vel tantumdem valet, vel plus est forsitan creare, quam fingere: et tamen scriptum eet: «Cor mundum crea in me, Deus¹.» Nec ideo putari potest, animam hoc loco optare se fieri, prius quam aliquid esset. Sicut ergo jam existens creatur innovatione justitiæ, sic jam existens fingitur conformatione doctrinæ. Nec illud quod in Ecclesiaste scriptum est: «Tunc convertetur» in terram pulvis sicut fuit, et spiritus revertetur ad Dominum qui dedit illum²: istam confirmat sententiam, quam volumus esse nostram. Plus enim hoc suffragatur eis, qui ex una putant omnes esse animas. Nam sicut convertitur, inquam, pulvis in terram, sicut fuit; et tamen caro, de qua hoc dictum est, ad hominem non revertitur, ex quo propagata est, sed ad terram, unde primus homo factus est: sic et spiritus ex illius unius spiritu propagatus, non tamen ad eum revertitur; sed ad Dominum, a quo illi datus est. Verum quia hoc testimonium ita pro istis sonat, ut non omni modo huic opinioni, quam defendi volo, videatur esse contrarium, admonendam tantum credidi prudentiam tuam, ne talibus testimoniis ex his angustiis me coneris eruere. Nam licet nemo faciat optando, ut verum sit quod verum non est: tamen si fieri posset, optarem ut hæc sententia vera esset: sicut opto, ut si vera est, abs te liquidissime atque invictissime defendatur.

XXVII. Hæc autem difficultas etiam illos sequitur, qui jam existentes alibi animas, et ab initio divinorum operum præparatas, a Deo mitti opinantur in corpora. Nam et ab his hoc idem quæritur, Si animæ inculpatae obedienter veniunt, quo mittuntur; cur in parvulis, si non baptizati vitam istam finierint, puniuntur? Eadem

¹ Psal. I, 12. — ² Eccle. XII, 7.

prorsus in utraque sententia difficultas est. Illi sibi videntur de hac facilius exire quæstione, qui animas asseverant pro meritis vitæ prioris singulas singulis corporibus implicari. Hoc enim putant esse in Adam mori, in carne scilicet, quæ propagata est ex Adam, supplicia pendere. A quo reatu, inquam, gratia Christi liberat pusillos cum magnis. Hoc quidem recte, veraciter, optimeque, quod gratia Christi liberat a reatu peccatorum pusillos cum magnis. Sed in alia superiore vita peccare animas, et inde præcipitari in carceres carnos, non credo, non acquiesco, non consentio¹. Primum, quoniam per nescio quos fieri circumitus id aiunt isti, ut post nescio quanta volumina sæculorum iterum ad istam sarcinam corruptibilis carnis et supplicia pendenda redeundum sit. Qua opinione quid horribilius cogitari possit, ignoro. Deinde quis tandem justus defunctus est, de quo non (si isti vera dicunt) solliciti esse debeamus, ne in sinu Abrahæ peccans, in flammis illius divitis dejiciatur? Cur enim non et post hoc corpus peccare possit, si et ante potuit? Postremo, longe aliud est in Adam peccasse, unde dicit Apostolus: «In quo omnes peccaverunt²:» et aliud est; extra Adam nescio ubi peccasse; et ideo in Adam, id est, in carnem, quæ ex Adam propagata est, tanquam in carcerem trudi. Illam vero opinionem, quod ex una fiant omnes animæ, nec discutere volo, nisi necesse sit: atque utinam ista, de qua nunc agimus, si vera est, sic abs te defendatur ut hoc necesse jam non sit.

XXVIII. Quamvis autem desiderem rogem, votis ardentibus exoptem et expectem, ut per te mihi Dominus hujus rei auferat ignorantiam: tamen si, quod absit, minime meruero; patientiam mihi petam a Domino Deo nostro: in quem sic credimus, ut si aliqua nobis non ape-

¹ De Civit. Dei, lib. XI, cap. 23. — ² Rom. V, 12.

riat etiam pulsantibus; nullo modo adversus eum murare debeamus. Memini prius ipsis Apostolis dictum: « Multa habeo vobis dicere, sed non potestis illa portare » modo. » In his, quantum ad me attinet, etiam hoc deputem. Neque qui hoc sciam me indigner indignum, ne hoc ipso etiam convincar indignior. Multa enim alia similiter nescio, quæ commemorare vel enumerare non possum. Et hoc tolerabiliter ignorarem, nisi metuerem ne aliqua istarum opinionum contra illud, Quod firmissima retinemus fide, incautis obreperet mentibus. Sed antequam sciam quænam earum potius eligenda sit, hoc me non temere sentire profiteor, eam, quæ vera est, non adversari roburissimæ ac fundatissimæ fidei, qua Christi Ecclesia nec parvulos homines recentissime natos a damnatione credit, nisi per gratiam nominis Christi, quam in suis sacramentis commendavit, posse liberari.

DE SENTENTIA JACOBI

LIBER

seu

EPISTOLA CLXVII¹.

Augustinus Hieronymo, de loco qui est Jacobi II, 10.
 Qui offenderit in uno, factus est omnium reus: multa admiscens de Stoicis, qui docebant omnia peccata esse paria: et quisquis haberet unam virtutem, habere omnes; qui careret una, nullam habere.

I. Quod ad te scripsi, honorandem mihi in Christo frater

¹ Joan. xvi, 12. — ² Alias xxix quæ autem 167 erat, nunc 89. — Scripta eodem tempore.

Hieronyme, quærens de anima humana, si nascentibus singulis novæ singulis singulæ nunc usque fiunt, ubi peccati vinculum contrahant, quod per Sacramentum gratiæ Christi etiam in infantibus recenter natis solvendum esse non dubitamus, cum in non parvum volumen procederet, nolui ulla alia onerare quæstione: sed quod urget acrius multo minus est negligendum. Proinde quæso, et per Deum obsecro ut exponas mihi, quod multis existimo profuturum, aut si jam vel abs te, vel ab alio aliquo expositum habes, dirigas nobis, quomodo accipiendum sit quod in Epistola Jacobi apostoli scriptum est: « Qui » cumque enim totam Legem servaverit, offendat autem » in uno, factus est omnium reus¹. » Quæ res talis ac tanta est, ut quod hinc tibi non jam olim scripsi, multum me pœniteat.

II. De agenda namque præsentis vita, quomodo ad vitam perveniamus æternam, non de præterita perscrutanda, quam penitus demersit oblivio, sicut est illud quod de anima quærendum putavi, hæc vertitur quæstio. Eleganter autem dictum esse narratur, quod huic rei satis apte convenit. Cum quidam ruisset in puteum, ubi aqua tanta erat, ut eum magis exciperet ne moreretur, quam suffocaret ne loqueretur; accessit alius, et eo viso admirans ait, Quomodo huc cecidisti? At ille, Obsecro, inquit, cogita quomodo hinc me liberares, non quomodo huc ceciderim, quæras. Ita quoniam fatemur, fide catholica tenemus, de reatu peccati, tanquam de puteo etiam parvuli infantis animam Christi gratia liberandam; satis est ei, quod modum quomodo salva fiat, novimus, etiamsi nunquam quomodo in malum illud devenerit, noverimus. Sed ideo putavi esse quærendum, ne forte ex illis opinionibus incarnationis animæ aliquam teneamus incautius,

¹ Jacob, II, 10.